

11. Nov.

**Fr. om Sognefogders Beskikkelse
Deres Embeds-Forretninger og Belønninger.**

Cancell. p. 162.

Nøiere bestemt v. Vei-Fr. 13 Dec. 1793. 70 § og Pl. 25 Oct. 1799. Cfr. Brand-Fr. 29 Febr. 1792. 16 § (*)

(*) See Rescr. 6 Jun. 1794, C. Br. 10 Apr. 1802. 3 § og 10 Nov. 1[^]21 (p. 755). Cfr. Canc. Br. 14 Jan. og 7 Jul. 1792, 16 Febr. og 18 Maj. 1793, 8 Mart. 1794, 21 Jan. 1797 og 10 Aug. 1811.

Gr. Da det er nødvendigt, at der allevegne i Danmark beskikkes dueelige Mænd af Bondestanden til at være Sognefogder; men de, som dertil kunde være best skikkede, ikke sielden vægre sig ved at imodtage dette Embede, deels fordi dem ikke er tillagt nogen passende Belønning for deres tilvoxende Arbeide og Møie, deels fordi de ofte savne den Agtelse og Velvillighed hos Almuen, der udfordres, naar de med Virksomhed og Nytte skulle kunne opfylde de dem paaliggende Pligter; saa bliver, i Henseende til Sognefogdens Udnævnelse, Forrentninger og Belønninger, herved anordnet følgende:

1.)

Amtmændene skal i ethvert Sogn beskikke en Sognefoged, og, uden Betaling, meddele ham ordentlig Bestalling paa denne Tieneste, hvilken strax bør oplæses af Prædikestolen, til Almuens Efterretning (*).

(*) See C. Br. 5 Apr. 1803. Cfr. C. Br. 4 Aug. og 15 Dec. 1792 samt 18 Mai. 1799.

2.)

Dertil bør altid vælges en af de skikkeligste, redeligste og meest kyndige Mænd blandt Sognets Almue (**).

(**) See C. Br. 17 Nov. 1798.

3.)

De, som nu ved Extra-Sessionerne ere eller herefter blive beskikkede til Lægds mænd skal ikke være undtagne fra tillige at kunne udnævnes til Sognefogder, ei heller disse fra at antages til Lægds mænd, saa at begge fornævnte Embeder, hvor det findes passende og tienligt, kunne forenes,

4.)

De væsentligste af Sognefogdernes Pligter ere:

- a.) At udføre Øvrighedens og Rettens Betientes Befalinger og Foranstaltninger, som høre til Kgl. Tienstes Fremme, eller til Justitiens og Politie-Væsenets Handthævelse.
  - b.) Selv at vaage over god Orden, og paasee, at Kongens, til dette Øiemærke sigtende, Anordninger (fornemmeligen den, om Politievæsenet paa Landet, under 25 Mart. 1791) ikke overtrædes.
  - c.) Naar Sognefogden fornemmer, at nogen af Almuen forseer sig, ved ulovligt Kroehold, Kroegang, Drik, Slagsmaal og deslige, da skal han i 2 Vidners Nærværelse, advare den Paagiældende og formane ham, at rette og forbedre sit Forhold; men dersom hans Erindring ei frugter, og den Paamindte gør sig skyldig paa nye, da bør Sognefogden uefterladeligen anmelde det for den vedkommende Rettens Betient, paa det at Overtræderen kan blive vedbørligen dømt og afstraffet.
  - d.) Gribes derimod nogen i Forbrydelser af de grovere Slags, saasom Drab, Tyverie eller deslige, da skal Sognefogden strax hæfte den Skyldiges Person, og uophødeligen melde saadant for Stedets Herredsfoged eller Birkedommer, som besørger det videre fornødne og beretter Amtmanden Tildragelsen,
  - e.) Fremmede Omløbere bør Sognefogden ligeledes anholde og derom give fornævnte Rettens Middel Underretning, til nærmere Foranstaltning.
  - f.) Dersom Sognefogden skulde bemærke Tegn til Opløb, eller blive underrettet om noget strafværdigt Overlæg, der kunde sigte til Uorden, da skal han af alle Kræfter søge at afværge samme, ved at foreholde Almuen, at de, som gjøre sig skyldige i saadan Overtrædelse, derved paadrage sig Kongens Unaade og Lovens Straf; hvorimod de, der troe sig at have Aarsag til Klage, med sømmelig Ærbødhighed bør fremføre deres Anke for Stedets Øvrighed, eller og for Kongen Selv, igiennem Collegierne, naar Sagens Natur det udkræver. I øvrigt, ligesom Kongen aldeles ikke mistænker Hans Undersaatter af Bondestanden, for at være tilbøielige til Uroelighed eller Overhørrighed imod deres Foresatte, saa vil Han ei heller, at det skal ansees som Opløb eller nogen lovstridig Handling, at Byernes eller Sognets Beboere sammentræde, for sindigen og fredeligen at overlægge og tage Bestutninger om Ting, som høre til at befordre fælles Tarv.
  - g.) Kirkens og Skolernes Restantser, saavel som Bøder, for Vei-Arbeidets Forsømmelse, Politie-Lovenes Overtrædelse og andre deslige Forseelser, maa Øvrigheden eller den vedkommende Rettens Betient, foranstalte inddrevne ved Udpantning, der forrettes af Sognefogden, i Overværelse af 2 Vidner, som han dertil udnævner af den Bye, hvor Udpantningen skeer, hvilke uvægerligen og uden Betaling skal være pligtige at følge ham; Men dersom Udpantningen i Byen er almindelig, saa at ingen Vitterligheds Vidner der kan faaes, da udmeldes dertil 2 Mænd af den nærmeste Bye (*)
- (*) See C. Br. 4 Mart. 1800 og 13 Aug. 1805.
- h.) Naar nogen Ordre, som angaaer Kgl. Tieneste eller det Offentlige, skal sendes, enten til Forkyndelse uden for den Bye, hvor Sognefogden boer, eller beforders til næste Sogn; da er Sognefogden bemyndiget til, efter rigtig Omgang, at beordre Sognets Huusmænd at frembringe samme til sit bestemte Sted, fra Bye til Bye, paa den beqvemteste og letteste Maade (**); Skulde nogen af disse vise

sig forsømmelig i at opfylde det ham saaledes befalede, da skal et andet Bud skikkes, paa den Skyldiges Bekostning, som strax udpantes hos denne, tilligemed 1 Mk danske i Bøder til Sognets Fattige; hvilket anmeldes for Rettens Betient, som videre indberetter det til Amtmanden.

(**) See Canc. Br. 7 Jul. 1792, 12 Oct. 1802 og 4 Maj. 1822 (p. 293). Cfr. Canc. Br. 26 Jan. samt 4 og 18 Maj. 1793.

i.) Ligesom det skal være Sognefogdens Pligt at vise Sagtmodighed og Beskedenhed imod Almuen, i sit Embeds Førelse; saa er det og Kongens alvorlige Villie, at Sognets Beboere skal med Velvillighed imodtage hans Advarseler, med Agtelse for hans Bestilling, efterkomme det, som han, i Lovenes Navn og efter Øvrighedens Befaling, anordner, samt med Beredvillighed være ham behjælpelig i alt, hvad der hører til at fremme Orden og Roelighed. For det øvrige overlades til Amtmændene, i Overeensstemmelse med disse Grundsætninger, at meddele Sognefogderne nærmere Forholds Regler, i Hensigt til de flere enkelte Dele af deres Pligter, som, efter ethvert Steds særdeles Omstændigheder, kunne ansees fornødent.

5.)

Sognefogderne skal

a.) ansees som de meest agtede af Almuens Mænd, og i Samqvemme have det øverste Sæde. (See Fr. 3 Jun. 1796. 18 § og Pl. 25 Maj. 1821. *).

(*) Cfr. C. Br. 26 Nov. 1796.

b.) De skal være fritagne for Konge-Reiser, for Indquarteringer, for Arbeide ved Veie; Kirker og deslige, som kan henregnes til det Offentlige (**).

(**) See C. Br. 30 Nov. og 14 Dec. 1793, Circul. 11 Jan., C. Br. 8 Febr. og 5 Apr. 1794, Circul. 16 Apr. 1796 og 24 Nov. 1798, C. Br. 26 Maj. 1798, 23 Mart., 19 Nov. og 17 Dec. 1808 samt 17 Jun. 1809.

c.) De skal være befriede for at svare Delinqvent-Omkostningspenge og Broepenge (***)).

(***) See C. Br. 31 Aug. og 21 Sept. 1793 samt 21 Maj. 1796.

Endeligen

d.) Skal de, for hver Udpantning, nyde 12 Skil. i Salario, og være berettigede til, under samme Forretning, at give sig Udlæg derfor hos den Skyldige (Cfr. Sp. Regl. 22 Mart. 1814. 63 og 149 § samt Pl. 13 Jul. 1792 †).

(†) See C. Br. 27 Aug. 1811. Cfr. C. Br. 24 Nov. og 22 Dec. 1792.

*****

18. november 1791

Fr., som befaler, at det, i alle Justits- og Politie-Sager, ikke skal være flere end een Jurisdiktion i noget Sogn eller Bye (i Danmark ††).

Cancel. p. 167.

(††) See Circul. 14 Apr. 1792 og 10 Aug. 1799 samt C. Br. 22 Jun. 1819 (.p. 489). Cfr. Circul. 14 Apr. og C. Br. 4 Aug. 1792.

Gr. Da der paa endeel Steder i Danmark befindes, at ikke alene et Sogns men endog enkelte Byers Beboere høre under forskellige Jurisdiktioner, hvilket drager til skadelige Følger, i Henseende til Politie-Lovenes Handthævelse og Rettens Pleie i de offentlige Sager, efterdi samme ei kan paasees med den Aarvaagenhed, overholdes med den Nøiagtighed, og udføres med den Orden og Hurtighed, som naar Opsigten dermed og Bestyrelsen deraf er betroet i een Mands Haand, der kan staae til Ansvar for det Hele; og da det tillige vilde forvolde Sognefogderne Besværligheder og Vanskeligheder i Opfyldelsen af de dem ved Fr. 11 Nov. 1791 paalagte Pligter, naar de i Embeds Førelsen skulde staae under flere Rettens Betiente, hvis Handlemaade og Foranstaltninger (omendskiønt sigtende til det samme Øiemærke) dog ofte kunde være forskellige; saa bliver, i Betragtning af fornævnte Aarsager, følgende herved befalet:

1.)

Der skal herefter i alt det, som henhører til Justits- og Politievæsenet, ikkun være een Jurisdiktion i et Sogn, og den Herredsfoged eller Birkedommer, som har det meste Hartkorn i Sognet under sin Ret, skal ene være Politiemester og Dommer i alle fornævnte Sager.

2.)

Skulde en Bye ligge i forskellige Sogne, da bør den, i de foranførte Tilfælde, høre under det Sogn, som har den største Lod i Byen, og Dommerne saavelsom Sognefogden sammesteds have Bestyrelsen af og Opsigten med alt det, som vedkommer Justits- og Politie-Væsenet, samt de offentlige Foranstaltninger, i den hele Bye.

3.)

Dog bør de Sager, som, før denne Anordnings Bekiendtgjørelse, ere begyndte, udføres og paakiendes ved den Ret, de have været anlagte.

4.)

I øvrigt skal Jurisdiktionerne i civile sager være uforandrede, og dermed forholdes paa samme Maade, som hidindtil.